

Hlavní konstrukční rozměry motoru a výpočty

z ..... zdvih pístu [mm] = dráha pístu mezi DÚ a HÚ
DÚ - dolní úvrat' = nejmenší vzdálenost dna pístu od osy KH
HÚ - horní úvrat' = největší vzdálenost dna pístu od osy KH
KH - kliková hřídel – viz. pohyblivé části motoru
r ..... poloměr klikového hřídele [mm] $z = 2 \cdot r$
D..... vrtání (vnitřní průměr) válce [mm]

S plocha pístu $S = \frac{\pi D^2}{4}$ [mm²]

p_e efektivní tlak ve válci [MPa] $p_e = \frac{F}{S}$ [MPa]

F - síla spalín působící na dno pístu

V_v (V_z) objem válce (zdvihový)

$$V_v = S \cdot z$$

$$V_v = \frac{\pi D^2}{4} \cdot z [\text{dm}^3]$$

V_M objem motoru $V_M = V_v \cdot i [\text{dm}^3]$

V_c celkový objem válce $V_c = V_v + V_k$ [mm³]

V_v zdvihový objem válce [mm³]

V_k zdvihový objem kompresního prostoru [mm³]

ε stupeň stlačení [bez rozměru]

i počet válců

kompresní poměr ($\varepsilon : 1$)

= poměr mezi objemem válce a objemem kompresního prostoru

$$\varepsilon = \frac{V_z + V_k}{V_k} = 1 + \frac{V_z}{V_k}$$

a) zážehové motory 8,5-13 : 1

b) vznětové motory

- atmosférické 14-23 : 1

- přeplňované 23-32 : 1

indikovaný výkon

- teoretický, vypočítaný

$$P_i = \frac{p_i \cdot V_M \cdot n}{120(60)} \quad [\text{kW}] = \frac{[\text{MPa}] \cdot [\text{dm}^3] \cdot [\text{ot/min}]}{[-]}$$

60 -- dvoudobý motor

120 – čtyřdobý motor

p_i - střední hodnota indikovaného tlaku

p_e - střední hodnota efektivního tlaku [MPa]

η_m - mechanická účinnost

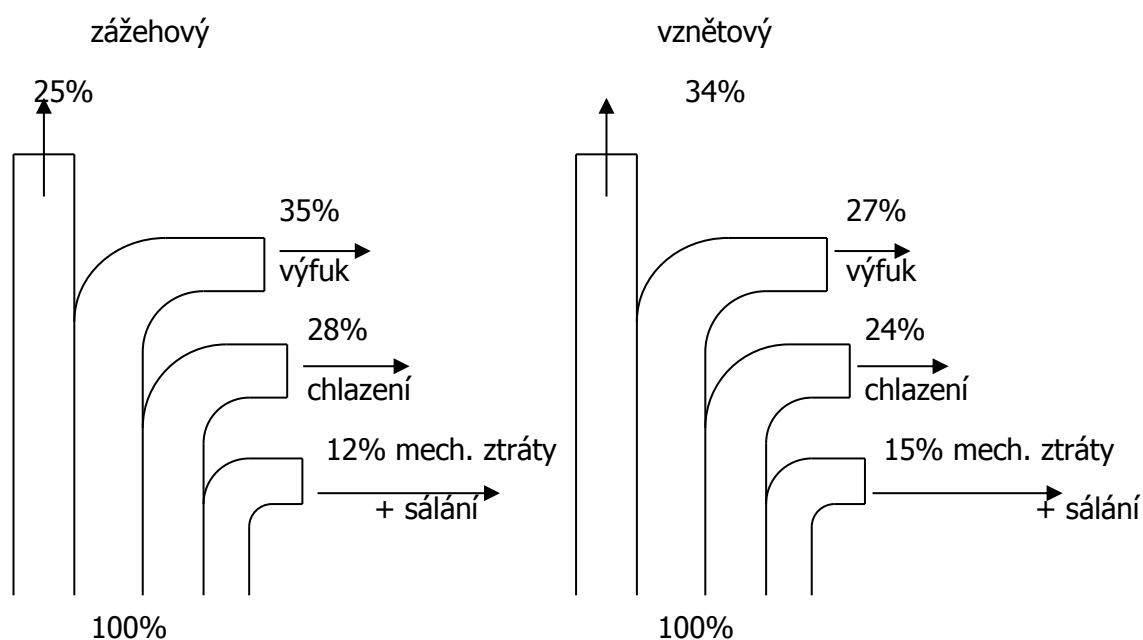
efektivní výkon

- skutečný, naměřený

$$P_e = \frac{p_e \cdot V_M \cdot n}{120(60)}$$

$$P_e = P_i \cdot \eta_m$$

Tepelná účinnost motoru (DIAGRAM NAKRESLIT)

- vznětový motor je z hlediska využitelnosti energie paliva výhodnější než motor zážehový

PŘÍKLAD PRO PROCVIČENÍ: (VYPRACOVAT DO SEŠITU)

1. Vypočítejte zdvihový objem válce V_v (V_z), je-li zdvih pístu $z = 68$ mm a vnitřní průměr válce $D = 72$ mm ($V_z = 0,277$ dm³)
2. Vypočítejte objem 4 válcového motoru (VM), objem válce viz bod 1. ($VM = 1,108$ dm³)
3. Vypočítejte efektivní výkon P_e [kW] takového motoru při otáčkách motoru $n = 3\,550$ ot/min a střední hodnotě efektivního tlaku [MPa] $p_e = 0,9$ MPa. ($P_e = 29,67$ kW)

OTÁZKY PRO OPAKOVÁNÍ:

1. Vysvětlete pojem horní úvrať pístu
2. Vysvětlete pojem dolní úvrať pístu
3. Vysvětlete pojem zdvih pístu
4. Napište vzorec pro výpočet a uveďte jednotky:
  - a. Zdvihového objemu válce (V_z)
  - b. Upravte rovnici pro vrtání (D)
  - c. Upravte rovnici pro zdvih pístu (z)
  - d. Celkového objemu válce (V_v), (V_z)
  - e. Celkového objemu motoru (VM)
  - f. Stupně stlačení (ϵ)